

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HASZNOS ÉS KÁRTÉKONY ROVAROKRA

XVIII. KÖTET.

1911 MÁRCZIUS

3. FÜZET.

A brüsszeli I. nemzetközi entomológiai kongresszus.

Irta: DR. KERTÉSZ KÁLMÁN.

II.

II. szakosztály: *Systematika*.

KOLBE, a berlini múzeum őre „A bogarak összehasonlító morphológiája és systematikája“ czimen tartott előadást. Régebben a morphologia nagyon alárendelt szerepet játszott, mert a rendszer nem volt megfelelő s ennek következtében nemcsak egyes nemek, hanem egész családok rossz helyre voltak bősztva. Újabb időben a származástanra támaszkodunk. A bogaragnál két főcsoportot lehet megkülönböztetni, u. m. az Adephagákat és a Heterophagákat, melyek az előbbiekből levezethetők. A természetes rendszer az összehasonlító morphologia eredménye a fejlődéstani vonatkozások figyelembevételével.

KERTÉSZ K. „Az eddig leírt *Pachygaster*-fajok generikus hovátartozásáról“ értekezett. Vizsgálatai alapján kimutatja, hogy az AUSTEN-től felállított *Neopachygaster*, valamint a COUILLET-től felállított *Zabrachia* nemek jogosultak. A *Pachygaster tarsalis* ZETT. fajra az *Eupachygaster* nemet állítja fel.

L. NAVAS spanyol nyelven előadott értekezésének címe: „*Algunos órganos de las alas de los insectos*“. A Neuropterák szárnyain észlelt bizonyos jelenségeket, melyeket figyelembe véve, egyes nemeket más családokba helyez át.

SPEISER P. „A nem fogalma a mai rendszertanban“ című előadásában abból indul ki, hogy a nem fogalmának megállapítása LINNÉ egyik legnagyobb tette volt, mit az is bizonyít, hogy ez a fogalom még ma is teljesen érvényben van. Régente a nemeket csupán alaktani bélyegekre alapították, ma ez származástani alapon történik. Felvetődik a kérdés, vannak-e a természetben is nemek, vagy csak a systematikus felfogásában. Arra a kérdésre, hogyan kell egy természetes nemnek határolva lennie, azt felelhetjük, hogy a nem

bélyegeinek régebbieknek kell lenniök, mint a faj bélyegeinek. Minden nemnek tehát egyetlen egy fajból kell kiindulnia; e mellett azután figyelembe kell venni ennek a fajnak földrajzi elterjedését, mely néha nagyon kis körre terjed ki. Ebből a körből kell a később keletkezett fajoknak kiindulniök. Minden esetre vannak természetes fajcsoportok (nemek), melyek származásánilag a fejlettség különféle fokán állanak.

III. szakosztály: *Nomenklatura és bibliographia.*

JANET A. arról beszélt, hogy a tartalomjegyzékekben célszerűbb a fajokat abc rendben, mint nemek szerint felsorolni, mert ezzel a keresésnél egyrészt időt takarítunk meg, másrészt, ha a keresett fajt más nembe helyezték át, feltalálása nehézségekbe ütközik. Kifejezi azt a kívánságát is, hogy az irodalmi idézetek ne legyenek tulságosan rövidék.

SEMENOW A. „A faj és taxanomiai határai“ című dolgozatát HORN W. mutatta be. SEMENOW a fajt biológiai egységnek tekintti. Az egyes alakokra használatban levő jelzéseket, varietas, subvarietas, supervarietas stb. egységessé kell tenni. Azt ajánlja, hogy geográfiai rasszokra a *subspecies*, élesen határolt változatokra, egyes generációkra, változott létfeltétel által előállott alakokra a *morphas* s individuális változatokra az *aberratio* kifejezés használtassék. Az érdekes előadáshoz többen szólottak hozzá.

Az ülések után a belga entomologusok vezetésével megtekintettük a város szebb pontjait, azután többen a közeli Malines-be rándultak, hogy meghallgassák a híres harangjátékot.

Augusztus 2.

Összes ülés.

BLANCHARD R. „Orvosi entomologia“ című szabadelőadása két órát vett igénybe. Az orvosok azelőtt csak szűrő és élősködő rovarokat ismertek, manapság pedig az orvosi entomológiának több egyetemen már tanszéke is van. A kórboncztanban a pókfélék, a rovarok közül a poloskák, legyek és bolhák játszák a főszerepet. Az *Ixodes*-ek a babeskose-t és a texasi lázat oltják az emberbe. A legyek rendjéből első sorban a *Phlebotomus*-t említi, mely nemcsak a Középtenger partvidékén fordul elő, hanem lehúzódik a nyugat-afrikai partokra is, sőt Délamerikában is otthonos. Szúrásával súlyos eseteket okozott a Sarajevóban állomásozó legénység között. A Simulidákról általánosan tudott dolog, hogy kivált a ló és a szarvasmarha gyakran esik áldozatául. A pellagráról azt hitték, hogy romlott kukoricza élvezete után lép fel, most már tudjuk, hogy a Simulidák okozák. A beri-beri betegség valószínűleg szintén a Simulidák rovására irandó. Hogy a mocsárlázat, a sárgalázat a szúnyogoknak köszönhetjük,

az most már mindenki előtt ismeretes. A *Glossina morsitans* és *palpalis* az álomkór okozói. „Légy vagy ember“ kiált fel az előadó s a legyek ellen harcra szólítja az egész emberiséget.

WASMANN E. vetített képek bemutatásával „A hangyák s vendégeik“-ről szól. Érdekesen mondja el, mint használják ki a hangyák a vendégeiket. Némelyik hasznára van a hangyáknak, másik csak túrt vendég, a harmadikat üldözik, mihelyt felismerik. Utóbbiak teste a védelemhez alkalmazkodott, a mennyiben majd pán-céljuk oly síma, hogy a hangyák meg nem ragadhatják, majd meg a csápok vagy lábak részére mélyedéseket látunk testükön. Leg-érdekesebb azonban, hogy a hangyák elleni védekezés kiválasztotta a mimikryt. Azok a bogarak, melyek hangyabolyokban élnek, mondhatni a legapróbb részletekig egyeznek a hangyákkal. A vak hangyáknál élők csak testalakban hasonlítanak gazdáikhoz, míg azok, melyek látók bolyaiban élnek, nemcsak testalakban, de színezetben is. Beszélt még arról is, mi módon szerzik meg a hangyák táplálékukat s végül a hangyabolyok és fészkek készítéséről szólt.

I. szakosztály: *Bionomia, physiologia és psychologia.*

BUTTEL—REEPEN előadásának címe: „Atavisztikus jelenségek a méhállamban“. Atavisztikus jelenségnek tekinthető többek között a királyné gömbölyű, függőlegesen lelógó sejtje, a munkások pete lerakása s ennek a petelerakásnak a módja, továbbá sok anyasejt előfordulása bizonyos alfajoknál.

DEWITZ J. nem jelent meg személyesen a kongresszuson, de beküldött kéziratát a titkárság ismertette. Dolgozatának címe: „Élettani vizsgálatok egyes lepkék gubójának színét illetőleg“. Némely Saturnidák hernyója, mielőtt befonna magát, béltartalmát kiüríti. Azután megfonja gubóját, mely fehér. Egy nap múlva a gubóban még egyszer kiüríti a béltartalmát. Ettől a folyadéktól a levegő behatása következtében a gubó megbarnul. Ha a végbélnyílást röviddel a befonás előtt mesterségesen elzárjuk, a gubó fehér marad.

HASEBROEK K. előadásának címe: „A *Cymatophora* or ab. *albingensis* WARN. és jelentősége a melanismusra“. Ez a bársonyfekele lepkeváltozat négy éve lépett fel Hamburg környékén. Az eddig fogott és nevelt példányok mind egyformák s egyetlen egy átmeneti alak sem került eddig elő. Most azon fáradoznak, hogy a törzsalakot a változattal párosítsák.

OSBORN H. „Északamerika *Jassida*-faunájáról“ értekezett. Az északamerikai és európai *Jassida*-fauna sok közös vonást mutat. A sok fajt számláló nemekben csak kevés a közös és egyes amerikai fajok biztosan önállóan keletkeztek, minek okát előadó az éghajlat-

hoz való alkalmazkodásban és a tápnövényekben véli feltalálni. Egyesek csak nedves, mások száraz helyeken fordulnak elő s rendszeren csak egy bizonyos növényen élnek.

II. szakosztály: *Gazdasági és orvosi entomologia.*

THEOBALD F. V. A sárgalázat előidéző *Stegomyia fasciata* F. elterjedéséről szól. Előfordul egész Amerikában, Nyugat-indiában, a Középtenger mellékén, Afrikában, Ceylonban, Indiában, Chinában, Japánban s az Indiai oczeán összes szigetein. Rendszeren a házakban található s a legkülönbélebb helyeken, a hol egy kis víz gyűlt össze, kifejlődhetik. Leginkább a hajók hurezoljaák szét.

Adatok Magyarország lepkefaunájához.

Irta: BÁRÓ N. CH. ROTHSCHILD (London.)

Alábbiakban közlöm azokat a lepkéket, a melyeket megbízásomból UHRYK GÉZA gyűjtött részemre az 1909. év nyarán Magyarország déli részének egynéhány pontján. A meghatározásokat részben DR. H. REBEL úrnak, a bécsi cs. kir. udvari múzeum őrének, köszönhetem.

Az egyes fajoknál a termőhelyeket és a gyűjtés idejét is közlöm.

A gyűjtött anyag a következő termőhelyekről való:

Bonasztad (kirándulóhely Versecz mellett, Temes vármegyében),

Flamunda (telep a Deliblati homokpusztában, Temes vármegye),

Dráva-Szarvas (Szerém vármegye) és

Versecz (Temes vármegye).

A Magyarország faunájára új fajokat az alábbi jegyzékben *vastagabb* nyomással emeltem ki.

Lymantriidae.

Orgyia ericae GERM. Flamunda VI.

Noctuidae.

Demas coryli L. Dráva-Szarvas VII.

Mamestra tincta BRAHM Flamunda VI. — *albicolon* HB. Flamunda VI. —

aliena HB. Flamunda VI. — *thalassina* ROTT. Dráva-Szarvas VII.

— *Leineri* FRR. Flamunda VI. — *reticulata* VILL. Flamunda VI.

— *chryzozona* BKH. Flamunda VI.

Dianthoecia capsicola HB. Flamunda VI. — *irregularis* HUFN. Flamunda VI.